

Biadling

– EN NYTTIG OCH ROLIG HOBBY

Ungefär 75 procent av alla blomväxter är helt beroende av pollinering för att kunna utvecklas. Därför har naturen svårt att klara sig utan tambiet, en av våra viktigaste pollinerare. Biet ger dessutom oss människor något riktigt gott: honung. Följ med in i bikupans fascinerande värld.

Kenneth Karlsson, biodlare på Kurrebo, demonstrerar hur kakorna i bikupan delvis är täckta av ett vaxlock. När hela kakan är täckt är honungen mogen.

Text: Stina Jordevik
Foto: Mats Samuelsson

Vi möts av ett omisskännligt surrande när vi närmar oss de nio bikuporna som står längst ned i trädgården på Kurrebo, Bröderna Nelsons Idé- och visningsträdgård utanför Urshult i Småland. Vi tar på oss skyddsdräkter och biodlaren Kenneth Karlsson tänder eld i en rökpust för att kunna puffa lite rök på bina.

– Röken får bina att gå in och äta, och mätta bin har svårare att sticka oss. De kan helt enkelt inte böja bakkroppen tillräckligt, eftersom magen är för full, säger Kenneth.

Bina i den kupa han öppnar visar sig vara mycket lätthanterliga. Kenneth visar hur kakorna i de översta lådorna är delvis täckta av ett vaxlock. Man brukar säga att honungen är mogen när kakan är täckt. I de översta lådorna finns det mesta av honungen, längre ned huserar drottningen och lägger ägg. När vi kommer längre ned i kupa hittar vi också kakor med helt nylagda ägg, vilket tyder på att drottningen är i faggorna. Kenneth lyfter på ännu en ram – och där! Ett bi med en betydligt längre och ljusare bakkropp urskiljer

sig. Drottningen är dessutom markerad med en vit prick, för att Kenneth lättare ska hitta henne.

– Det är märkligt; ibland kan man leta igenom hela kupa utan att hitta henne, ibland sitter hon på den första kakan jag lyfter upp...

"...man kan faktiskt bli väldigt glad när man hittar en riktigt snygg drottning."

Blir biodlare lika förtjusta i sina husdjur som andra djurägare?

– Nja, man kan faktiskt bli väldigt glad när man hittar en riktigt snygg drottning, säger Kenneth.

– I norra Sverige händer det att björnar ger sig på bisamhällen, och det är inte roligt

för en biodlare att se. Jag har en häst som en vinter gick ner i bigården hemma och välte en kupa. Lådorna gled bara ner, men bina blev ändå så svaga att det samhället i princip var förstört.

I varje bikupa finns uppåt 70 000 bin en riktigt bra sommar. De är av tre sorter: drottning, drönare och arbetsbin. Det finns bara en drottning i varje samhälle. Hennes uppgift är att styra hela bikupan och att säkra fortlevnaden genom att lägga ägg. Drönarna är samhällets hannar, vars uppgift är att skapa harmoni och att befrukta traktens ungdrottningar. En uppgift som dessvärre belönas med döden... Arbetsbin är honor som inte är könstvecklade. Deras uppgift varierar med åldern; till att börja med matar de larverna, sedan vaktar de ingången till kupa. Slutligen blir deras uppgift att flyga ut och hämta nektar.

Ett bi kan åstadkomma ungefär en tesked honung under sin livstid. Följaktligen behövs ganska många bin för att få ihop en burk honung. Dessutom lever de under kort tid

Idag råder brist på honung i Sverige. Det finns ungefär 100 000 bisamhällen, men det behövs fler.

– de flesta arbetsbin under bara några veckor på sommaren. Sedan blir vingarna helt enkelt utslitna, de faller till backen och dör. De korta livet är till på köpet mycket hårda:

– För att få fram 50 kilo honung måste bina själva få ungefär 50 kilo mat samtidigt. Totalt krävs då uppåt 150 kilo nektar, berättar Kenneth.

Idag råder brist på honung i Sverige. Det finns ungefär 100 000 bisamhällen, men fler biodlare krävs för att täcka efterfrågan på framför allt honung. För att kunna starta en biodling behöver man för det första kunskap. Kenneth rekommenderar en nybörjarkurs där ungefär hälften är teori, hälften praktik. Därefter krävs helt enkelt ett bisamhälle. Sådana finns att köpa.

Kenneth talar varmt om biodling som hobby, och berättar att biodlarna brukar hjälpa varandra. Till exempel med drottningar. Inte sällan skickas drottningen på posten i ett vanligt kuvert. Många tillverkar sitt material själva. Kenneth fick till exempel sitt biintresse via intresset för snickeri.

– Det var min frus farfar som hade biodling, och jag tyckte att hans kupor var fantastiskt fint gjorda. Jag började med att bygga själv, och tog så småningom också över

biodlingen. År 1980 gick jag en nybörjarkurs, och 1990 tog jag över bikuporna på Kurrebo.

Biodling idag går till på samma sätt som i slutet på 1800-talet.

Vanligen har man tio ramar i en låda, och kanske fyra, fem lådor per kupa.

När honungen ska utvinna slungas den, vilket i princip innebär att kakorna centrifugeras så att honungen pressas ut. Slungan är en rund tunna, som snurras med handkraft eller automatiskt. Honungen kastas ut på väggarna i tunnan och rinner ned genom ett hål där den samlas upp. Sedan ska den silas, skummas och slutligen röras om för att avbryta den känderingsprocess som sker när sockermolekylerna klumpar ihop sig. I "riktig" honung finns inga tillsatser, det är en helt ren naturprodukt.

Däremot ger olika tidpunkter på året olika typer av honung, berättar Kenneth. Färg, smak och arom påverkas av varifrån bina hämtat sin nektar.

– Honung från raps är mycket ljus, nästan

vit. Nektar från frukt och hallon ger också en ljus honung. Ju längre fram på säsongen man kommer, desto mörkare blir honungen. Ljung ger till exempel en mörk och kraftigt smakande honung.

– Vad man gillar är

förstås en smaksak. Självt gillar jag maskroshonung bäst. Men om du köper honung i affären har den i stort sett alltid samma gyllenbruna färg. Vill man ha honung från olika tider på säsongen måste man

handla direkt från biodlaren.

Under maj och juni har bina fullt upp.

Nästan allt i naturen blommar och de flyger intensivt för att hämta nektar, och samtidigt pollinera växterna. En biodlare har också sin högsäsong på våren och sommaren. Men även på hösten och vintern finns en del att göra i form av underhåll. På hösten töms kupan på honung, som byts mot en sockerlösning som bina får leva på under vintern.

– På hösten blir bina ofta lite aggressivare, både mot främmande bin och andra levande varelser. Det beror på att det då är extra viktigt för dem att skydda sin mat. Den ska ju räcka hela vintern. ■

"För att få fram 50 kilo honung måste bina själva få ungefär 50 kilo mat samtidigt."

Under maj och juni har bina fullt upp. Nästan allt i naturen blommar och de flyger intensivt för att hämta nektar och samtidigt pollinera växterna.

Visste du att...

... honung är bara en av de produkter som kan utvinnas ur en bikupa. Vax, bigift, propolis och drottninggelé är andra produkter som används av människan.

... cirka 75 procent av alla blomväxter är helt beroende av pollen. Om blomman blir pollinerad betyder det att skörden ökar och att bäret eller frukten blir större. Studier har visat att rapsens skörd ökar med 10–20 procent om den blir pollinerad, hallon med 40–50 procent och blåbär över 100 procent!

... blommorna lockar biet med sin färg, sin doft och sockerhalten i sin nektar.

... när drottningen lägger som mest ägg kan det bli uppåt 3 000 stycken per dygn.

... i Sverige finns ett antal olika biraser. Alla är framavlade för att vara så "snälla" som möjligt och ge mycket honung. Några exempel är det nordiska biet, Carnica och det italienska biet, som är egna raser. Buckfast är en framavlade korsning, och den mest populära rasen bland svenska biodlare.

... den kanske viktigaste växten för bina på våren är sälgen. Den blommar tidigt och är en livsviktig energikälla. Skogsägare rekommenderas därför att spara sälg för binas skull.

EU-bidrag ska ge fler biodlare

Med hjälp av EU-bidrag ska Jordbruksverket satsa tre miljoner kronor på att utveckla den svenska honungsproduktionen under åren 2008 till 2010. Målet är att det nationella programmet ska öka antalet bisamhällen och får fart på produktion och marknadsföring.